

I dette øjeblik meddeles det...

Frihedskæmper hyldes i Aalborg 5. maj 1945. Frihedsmuseets Arkiv

"I dette øjeblik meddeles det, at Montgomery har oplyst, at de tyske tropper i Holland, Nordvesttyskland og i Danmark har overgivet sig".

Denne besked havde aalborgenserne og danskerne ventet på i mere end fem år, da den endelig kom 4. maj 1945 kl. 20.34 gennem BBC's danske radioudsendelse. I månederne op til befrielsen var de fleste klar over, at det blot var et spørgsmål om tid, før end Nazityskland ville kapitulere, og da det endelig skete, blev et tungt åg løftet fra befolkningens skuldre.

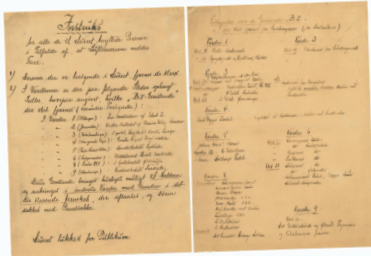
...da tyskerne faldt man sine nærmeste om halven, mens der både blev jullet og grædt -

Aalborg Historiske Museum

I dag fylder frygten for corona-pandemien konsekvenser meget i vores dagligdag. Myndighederne og sundhedsvæsenet kæmper for at finde løsninger, og dele af det danske beredskab er blevet aktiveret. Under Den Kolde Krig var det blandt andet frygten for atomkrig og en beredskabsplanlægningen, der fyldte hos myndigheder og i regionalt og kommunalt niveau blandt andet oprettede beredskabslukninger og kommandocentraler osv... Se mere

Aalborg Historiske Museum under besættelsen: "Besøgende fjærnes strax"

Museumsinspektør Peter Rønningers håndskrevne instrukser - blandt andet "Dersom der er besat i Museet, fjærnes de strax" Foto: Nordtyslands Historiske Museum

2. verdenskrig og besættelsen af Danmark satte et stærkt præg på livet i Aalborg og på museet, men inden besættelsen i 1940 havde Aalborg Historiske Museum forberedt sig på, hvad der skulle ske, i lufthavnen. Der blev udarbejdet en instruks, skrevet med museumsinspektør Peter Rønningers stift. Instruksen havde to punkter.

1. "Dersom der er besøgende i Museet, fjærnes de strax"
2. Lste over de kostbare genstande, der skulle skjules.

Aalborg Historiske Museum

3. maj 2020

Ålång i Åalborg

Da Danmark blev besat 9. april 1940, accepterede danskerne modvilligt den tyske tilstedeværelse uden nogen nævneværdig modstand i besættelsens første tid. Sammenslutningen af arbejdsgangere fra Aalborg og Næringslivet fandt dog sin egen måde at vise sin modvilje mod besættelsen på - man begyndte at arrangere alsangsstævner. Det første fandt sted 4. juli 1940 med esten af landet. Hør her... Se mere

Aalborg Historiske Museum

5. maj 2020

Museumsinspektør Inger Bladt fortæller om endnu en af sine yndlingsgenstande på Aalborg Historiske Museum - af Louise Puck og udstendt efter lige efter mønster tegnet Wæver. Det blev solgt i mange tusinde eksemplarer helt frem til 1970. Det kan ses i udstillingen, og du kan købe en plakat med broderiet i vores museumsbutik, når museum og butik genåbner.

Aalborg Historiske Museum

31. marts 2020

Hos os er især plakaten fra 1943 et stort hit. Den indeholder hverken smør eller æg, som på det tidspunkt var rationeret. Find opskriften på linet nedenfor, hvor du også kan se, hvordan man laver havregrynsgugler, blomkålsfrakadeller og andre lækre ting fra besættelsestiden.

Aalborg Historiske Museum

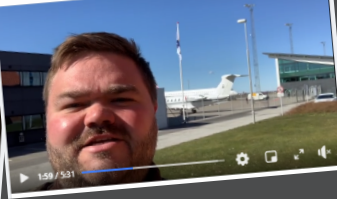
9. april 2020

9. april 1940: Aalborg Lufthavn et vigtigt strategisk punkt

I dag er der ikke meget aktivitet ved Aalborg Lufthavn grundet nedlukningen af Danmark i forbindelse med Corona-pandemien. Sådan forholdt det sig ikke for 80 år siden, da Danmark blev besat af Nazityskland. Her var Aalborg Lufthavn den primære årsag til besættelsen af Danmark.

For at tyskerne kunne nå videre til Norge og sikre forsyningen af svensk jernmalm, hvilket var det egentlige mål, var Aalborg Lufthavn et nødvendigt stop på vejen. Omkring kl. 6.30 blev de tyske tropper derfor kastet ud over lufthavnen i det, som var verdenshistoriens første erobringstog med faldskærmtropper.

De følgende fem år var der heftig og voldsom aktivitet ved Aalborg Lufthavn, her mere i filmen her, hvor historiker Thor Bæch Pedersen er taget ud til lufthavnen.

Udpluk af de mange digitale formidlingsiltag der blev gjort i forbindelse med nedlukningen af museerne i foråret 2020.

AF
THOR BÆCH
PEDERSEN

Corona tvang os til at gentænke begrebet museumsformidling

1. marts 2020 meddelte statsminister Mette Frederiksen, at Danmark skulle lukke ned grundet COVID-19. Med ét blev de fleste danskeres liv vendt på hovedet, og alle måtte forlige sig med en ny hverdag med håndsprit, afstandskrav, lukkede butikker, isolation, hjemmearbejde – og lukkede museer.

Øget digital formidling

Det var for en tid slut med byvandring, rundvisninger og udstillinger. Det gik i første omgang særligt ud over de arrangementer og aktiviteter, der var knyttet til 75-års-jubilæet for Danmarks befrielse i april og maj måned, som alle måtte aflyses.

Nordjyllands Historiske Museum sadlede om, og rykkede formidlingen over på digitale platforme. Man kunne derfor på museets facebooksider og hjemmesiden www.nordmus.dk blandt andet læse beretningen om Frode Munch Vesterby fra Aalborg, der faldt ved Haderslev 9. april 1940; om befrielsen i Aalborg 4. og 5. maj 1945; om Aalborg Historiske Museum under besættelsen; og man kunne få inspiration til rationeringsmad fra besættelsestiden – fx sumpbæversteg, kaninkød, kartoffelmarcipan og ølkage.

Sidstnævnte opskrifter blev desuden en del af DR's projekt "Gå på museum hjemmefra med dr.dk", der søgte at tilgængeliggøre og samle en del af museernes formidling om Danmarks besættelse 1940-45.

I forbindelse med 75-års-jubilæet for Danmarks befrielse sendte TV2 Nord i april og maj daglige indslag om besættelsen i Nordjylland. Programmerne bragte historieformidlingen ind

i nordjydernes tv-stuer. Her medvirkede Nordjyllands Historiske Museum i programmer om sparemad og rationering, de nordjyske varulve, det aalborgensiske augustoprør i 1943 og befrielsen i Hals.

Den blev også formidlet via små filmklip, som blev delt på museets facebooksider. Her kunne man blandt andet se museumsinspektører fortælle om den spektakulære besættelse af Aalborg Lufthavn 9. april 1940 og om Alsangsfænomenets opståen i Aalborg i sommeren 1940 – og om helt andre emner som fx REGAN Vest og aktuelle arkæologiske udgravninger.

Gå-selv-byvandring

Museets byvandring er utrolig populære, men også de blev aflyst, da landet lukkede ned i foråret. Her sadlede man igen om, og man valgte at lægge gå-selv-byvandring i ”Aalborg under besættelsen” og ”Aalborg i middelalderen” på museets hjemmeside til fri afbenyttelse.

I sommeren 2020 modtog museet desuden økonomisk støtte fra Aalborg Kommunes landdistriktspulje til udvikling af tre nye og mere lokale gå-selv-byvandring i henholdsvis Godthåb, Vodskov og Hals-Hou-området. Det skete i samarbejde med Godthaab Hammerværk, Svenstrup Lokalhistorisk Arkiv, Horsens-Hammer lokalhistoriske arkiv og Hals Arkiv.

Som et eksempel tager Godthåb-byvandringens fortællinger udgangspunkt i familien Zincks Hammerværk, der i høj grad har formet den by, man ser i dag. Godthaab er en af Danmarks

I 1915 brændte Godthaab Hammerværkets smedje. Billede viser den genopførte smedje på hammerværket i 1916. Foto: Svenstrup Lokalhistorisk Arkiv.

få såkaldte fabriksbyer. Det begyndte i 1798-99, hvor der blev bygget en papirfabrik ved åen Guldbækken ca. 700 meter nord for den gamle vandmølle Ridemands Mølle. Ejerne gav papirfabrikken navnet Godthaab, og kraften til maskinerne kom fra en opstemning af åen til en sø, der fik navnet Godthaab Dam. Papirmøllen lukkede i 1854, men i 1858 indrettede smeden Christian Zinck et hammerværk i de tomme bygninger. Det blev sidenhen til en større virksomhed ved navn Godthaab Hammerværk, og i løbet af årene voksede et bysamfund frem med Zinckfamiliens fabrik som omdrejningspunkt. Den nye by fik naturligt nok navn efter fabrikken.

Gå-selv-byvandringerne udkom som en folder, der består af et kort, hvorpå der er indtegnet en rute med forskellige stop. Ved hvert stop kunne man i folderen læse en historisk fortælling, der knyttede sig til netop det sted eller til den bygning, man stod ved. Fortællingerne understøttes af fotos og illustrationer. Folderen kunne fås på de nærliggende biblioteker i Svenstrup, Vodskov og Hals eller printes fra museets hjemmeside www.nordmus.dk.

Byvandringerne kan også tilgås i en mobilvenlig version, så man kan læse den direkte på sin smartphone undervejs.

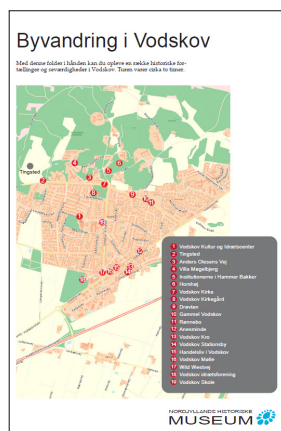
Det nye tiltag med gå-selv-byvandring har vist sig som et ganske fint supplement til de normale guidede byvandring, som heldigvis kom i gang igen i løbet af sommeren.

Erindringsrum om besættelsen

I perioden september-december 2020 iværksatte Nordjyllands Historiske Museum et andet nyt formidlingstiltag, denne gang med økonomisk støtte fra Slots- og Kulturstyrelsens "Pulje til kultur-, idræts- og foreningsaktiviteter til sårbare, udsatte og ældre under corona-krisen".

Formålet med dette nye tiltag var gennem oplevelser og aktiviteter for de ældre borgere at modvirke ensomhed, og kernen i det nye formidlingstiltag var, at i stedet for at borgerne selv skulle komme til museet, så skulle museet ud til borgerne. Konkret betød det, at museet sendte en formidlingscontainer på tur til seks ældrecentre i Rebild og Mariagerfjord Kommuner for der ved at tilbyde beboerne en kulturel oplevelse, der hvor de var.

Formidlingscontaineren tog afsæt i 75-års-jubilæet for Danmarks befrielse, og den var indrettet som et erindringsrum med fortrinsvis positive minder fra besættelsetiden og dens fællesskaber. Umiddelbart synes besættelsetiden ikke at være en glad periode, men ved at fokusere på nogle af de knapt så dramatiske

Forside på byvandringsfolderen i Vodskov. Folderen indeholder 19 stop med spændende fortællinger om både de første mennesker i området og om den moderne forstad, som byen er i dag.

Formidlingscontaineren blev transporteret fra sted til sted med lastbil og placeret tæt ved indgangen, så beboerne havde let adgang. Her ses den ved ældrecenteret Teglgården i Als.

Der var adgang til formidlingscontaineren med kørestolsrampe, så alle beboere havde mulighed for at besøge erindringsrummet. He blev de besøgende blandt andet mødt af baggrundsmusik fra besættelsestiden.

historier, såsom alsang, legetøj, sparemad, erstatningsvarer og satire, kunne den ellers dystre fortælling om besættelsestiden alligevel vække positive minder hos ældrecenterbeboerne fra deres barndom og ungdom.

Containeren indeholdt historiske beretninger, fotos, illustrationer, musik samt en række rekvisitter, og den var placeret ved hvert ældrecenter i 14 dage, hvor det lokale ældrecenterpersonale var behjælpelig med at åbne og lukke, tænde lys, opsætte kørestolsrampe og holde opsyn.

Erfaringer at bygge videre på

Corona-nedlukningen har ikke været nogen opløftende periode at levere museumsformidling i. Mange planer måttet aflyses og gentænkes. Hertil kom usikkerheden om, hvornår og hvordan museerne kunne holde åbent, hvilket gjorde det ekstra vanskeligt at planlægge aktiviteter med nærværende og levende formidling.

Corona-nedlukningen har dog også givet os positive erfaringer, som kan tages med videre i museets fremtidige formidlingsarbejde. Museets fleksibilitet og omstillingsparathed blev på alle måder sat på prøve, og det tvang os til at nytænke, hvordan vi kan formidle historien.

I fremtiden kan man således forestille sig, at en del af museets formidling i højere grad kommer til at foregå via digitale platforme. Dermed bliver formidlingen også tilgængelig for en del af de danskere, som af forskellige årsager ikke besøger museernes fysiske udstillinger.

Den fysiske repræsentation bliver dog på ingen måde lagt i graven i fremtiden, men vil måske antage andre former. Erfaringerne fra projektet med erindringsrum på ældrecentre viste potentialet i at flytte udstillingerne helt ud, hvor vi bor. Containeren vil i de kommende år lejlighedsvis kunne flyttes til mindre byer, hvor museet normalt ikke er til stede – og dermed være med til at tilgængeliggøre kulturelle oplevelser for borgere i hele Nordjyllands Historiske Museums geografiske ansvarsområde.